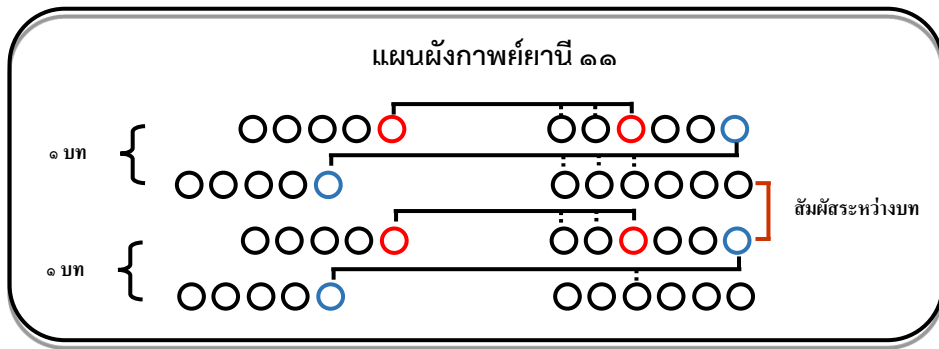


ใบความรู้ เรื่อง กาพย์ยานี ๑๑

หน่วยที่ ๓ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกาพย์ยานี ๑๑
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

กาพย์ยานี เป็นคำประพันธ์ไทยประเภทกาพย์ที่กวีนิยมแต่งมาก ปรากฏการแต่งตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มีทั้งแต่งสลับกับคำประพันธ์ประเภทอื่นและแต่งเพียงลำพัง กาพย์ยานีบทหนึ่งมีสองบาท บาทละ ๑๑ คำ คนทั่วไปจึงนิยมเรียกว่า กาพย์ยานี ๑๑



หมายเหตุ เส้นสีดำคือสัมผัสระหว่างวรรค เส้นแดงคือสัมผัสระหว่างบท

สิบเอ็ดให้จดจำ	กำหนดคำของพยางค์
สัมผัสเรียงจัดวาง	ตามแบบบทจำจดมา
วรรคแรกกับวรรคสอง	สัมผัสต้องรับสรรหา
คำท้ายส่งต่อมา	ถึงวรรคสามตามต่อกัน
สัมผัสระหว่างบท	ให้งามด้อย่างสร้างสรรค์
ไพเราะเสนาะพล้น	เรียงรักษ์ร้อยทุกถ้อยคำ

(ประพันธ์โดย ยุพาพร สิงหวงศ์)

ลักษณะบังคับ

๑. บทหนึ่งมี ๒ บาท บาทหนึ่งมี ๒ วรรค วรรคแรกมี ๕ คำ วรรคหลังมี ๖ คำ รวมเป็น ๑๑ คำ จึงเรียกว่า กาพย์ยานี ๑๑

๒. สัมผัสมีดังนี้

คำสุดท้ายของวรรคที่ ๑ สัมผัสกับคำที่ ๓ ของวรรคที่ ๒ (เลื่อนมาคำที่ ๑ หรือ ๒ ก็ได้) คำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ ๓ ถ้าจะแต่งบทต่อไป จะต้องให้คำสุดท้ายของบทต้น สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรคที่ ๒ ของบทต่อไป ซึ่งถือเป็นสัมผัสระหว่างบท

ในการแต่งกาพย์ยานี ๑๑ นั้น ถ้าจะให้คำสุดท้ายของวรรคที่ ๓ สัมผัสกับคำที่ ๑ หรือ ๒ หรือ ๓ ของวรรคที่ ๔ ด้วย ก็จะเป็นการเพิ่มความไพเราะยิ่งขึ้นซึ่งในปัจจุบันนิยมให้สัมผัสกันด้วย

๓. ถ้อยคำที่ใช้ในวรรคเดียวกันนิยมให้มีสัมผัสในเหมือนกลอนจึงจะไพเราะ

๔. คำสุดท้ายของบท ห้ามใช้คำตายหรือคำที่มีรูปวรรณยุกต์ และนิยมใช้เสียงวรรณยุกต์สามัญ หรือจัตวา

๕. ภาพยนตร์นี้ มักนิยมแต่งเป็นบทสวด บทเห่เรือ บทพากษ์โขน และบทสรภัญญะที่ใช้ใน
บทละคร และมักนิยมแต่งเกี่ยวกับตอนที่เป็นบทพรรณนาโวหาร หรือตอนที่ชมสิ่งต่างๆ หรือตอนที่
โศกเศร้าคร่ำครวญ